

MJSS

MONTENEGRIN JOURNAL FOR SOCIAL SCIENCES

Volume 3, 2019. Issue 1.

CIP - Каталогизација у публикацији
Национална библиотека Црне Горе, Цетиње
COBISS.CG-ID 32743952

ISSN 2536-5592

Publisher: Center for Geopolitical Studies

Center for Geopolitical Studies

Časopis *Montenegrin Journal for Social Sciences* upisan je u evidenciju
medija, Ministarstva kulture Crne Gore pod rednim brojem **782**.

MJSS

MONTENEGRIN JOURNAL FOR SOCIAL SCIENCES

Volume 3, 2019. Issue 1. Podgorica June 2019.

Publishing this issue of MJSS was supported by the Ministry of Science of
Montenegro

Editor in Chief: Adnan Prekić

Editors: Živko Andrijašević, Dragutin Papović, Ivan Tepavčević

International editorial board: John K. Cox, North Dakota State University, Fargo, UNITED STATES; Tvrtko Jakovina, University of Zagreb, Zagreb, CROATIA; Lidia Greco, University of Bari, Bari, ITALY; Helena Binti Muhamad Varkkey, University of Malaya, Kuala Lumpur, MALAYSIA; Vít Hloušek, Masaryk University, Brno, CZECH REPUBLIC; Adrian Hatos, Universitatea „Babeş-Bolyai” Cluj, ROMANIA.

Montenegrin Journal for Social Sciences is indexed in: CEOL-Central and Eastern European Online; Google Scholar; Index Copernicus; CiteFactor; Scientific Indexing Services (SIS); ISRA-Journal impact factor; Electronic Journals Library; ROAD; General Impact Factor; OAJI - Open Academic Journals Index.

Proofreading and lecture: Danijela Milićević

Address: Danila Bojovića bb 81 400 Niksic, Montenegro;

E-mail: mjss@ucg.ac.me

www.mjss.ac.me

Prepress and print: Pro file – Podgorica

Circulation: 200 copies

Volume 3, 2019. Issue 1. Podgorica June 2019.

CONTENTS:

GEOPOLITICAL IMAGINATIONS OF RUSSIA IN THE REGION OF THE CENTRAL AND EASTERN EUROPE Nikola NOVAK	7
CULTURAL PERCEPTIONS OF DEMOCRATIZATION AND EQUALITY IN NATIONAL SYMBOLISMS AS ONE OF THE STRUCTURAL FOUNDATIONS OF EASTERN POPULISM Luka FILIPOVIC	29
MONTENEGRO BEFORE THE MILITARY DEFEAT (1915-1916) Milan SCEKIC	59
BOKA KOTORSKA AT THE BEGINNING OF THE 20th CENTURY Ivan TEPAVCEVIC	101
MONTENEGRO'S LAST BATTLE-DIARY OF THE AUSTRO-HUNGARIAN GENERAL STJEPAN SARKOTIĆ Zeljko KARAULA	115
REVIEWS:	143
NEW RESEARCH STAGE - Book review: Marko Attila Hoare, Bosanski Muslimani u Drugom svjetskom ratu Dino DUPANOVIC	145
THIRD ATTEMPT TO ASSASSINATE KING ALEXANDER - Book review: Čedomir Antić, Kralj Aleksandar Milan SCEKIC	149
ANGLE OF OUR REALITY - Book review: Živko Andrijašević, Balkanski ugao Nada TOMOVIC	155
IN MEMORIAM - Radoje Pajović (1934-2019) Marijan Maso MILJIC	159
INSTRUCTIONS FOR AUTHORS	163

Glavni i odgovorni urednik: Adnan Prekić

Urednici: Živko Andrijašević, Dragutin Papović, Ivan Tepavčević

Međunarodni uređivački odbor: John K. Cox, North Dakota State University, Fargo, UNITED STATES; Tvrtko Jakovina, University of Zagreb, Zagreb, CROATIA; Lidia Greco, University of Bari, Bari, ITALY; Helena Binti Muhamad Varkkey, University of Malaya, Kuala Lumpur, MALAYSIA; Vít Hloušek, Masaryk University, Brno, CZECH REPUBLIC; Adrian Hatos, Universitatea „Babeş-Bolyai” Cluj, ROMANIA.

Montenegrin Journal for Social Sciences indeksira se u sledećim naučnim bazama: CEOL-Central and Eastern European Online; Google Scholar; Index Copernicus; CiteFactor; Scientific Indexing Services (SIS); ISRA-Journal impact factor; Electronic Journals Library; ROAD; General Impact Factor; OAJI - Open Academic Journals Index.

Lektura i korektura: Danijela Milićević

Adresa: Danila Bojovića bb 81 400 Nikšić, Crna Gora;

E-mail: mjss@ac.me

www.mjss.ac.me

Priprema i štampa: Pro file – Podgorica

Tiraž: 200

Volume 3, 2019. Issue 1. Podgorica Jun 2019.

SADRŽAJ:

GEOPOLITIČKE IMAGINACIJE RUSIJE U CENTRALNOJ I ISTOČNOJ EVROPI Nikola NOVAK	7
KULTURNA PERCEPCIJA DEMOKRATIZACIJE I RAVNOPRAVNOSTI U NACIONALNOM SIMBOLIZMU, KAO STRUKTURNI ELEMENT ISTOČNOG POPULIZMA Luka FILIPOVIĆ	29
CRNA GORA UOČI VOJNOG SLOMA (1915-1916) Milan ŠČEKIĆ	59
BOKA KOTORSKA NA POČETKU 20. VIJEKA Ivan TEPAVČEVIĆ	101
POSLJEDNJA CRNOGORSKA BITKA-DNEVNIK AUSTRO-UGARSKOG GENERALA STJEPANA SARKOTIĆA Željko KARAUŁA	115
PRIKAZI:	143
NOVI ISTRAŽIVAČKI TALAS - Prikaz knjige: Marko Attila Hoare, Bosanski Muslimani u Drugom svjetskom ratu) Dino DUPANOVIĆ	145
TREĆI ATENTAT NA KRALJA ALEKSANDRA - Prikaz knjige: Čedomir Antić, Kralj Aleksandar Milan ŠČEKIĆ	149
UGAO NAŠE STVARNOSTI-Prikaz knjige: Živko Andrijašević, Balkanski ugao Nada TOMOVIĆ	155
IN MEMORIAM - Radoje Pajović (1934-2019) Marijan Mašo MILJIĆ	159
UPUTSTVA ZA AUTORE	165

Review

UGAO NAŠE STVARNOSTI

Prikaz knjige: Živko Andrijašević, *Balkanski ugao*, Narodna biblioteka Radosav Ljumović, Podgorica, 2018, str. 469.

Nada TOMOVIC

University of Montenegro, Faculty of Philosophy, Danila Bojovića bb,

Nikšić, Montenegro

e-mail: nadat@ucg.ac.me

U izdanju Narodne biblioteke „Radosav Ljumović“ izašla je iz štampe knjiga Živka Andrijaševića *Balkanski ugao*, koja će svojim sadržajem privući pažnju ne samo stručne već i šire javnosti.

Knjiga se sastoji od petnaest historiografskih radova iz bogatog istraživačkog opusa Živka Andrijaševića, a odnose se na događaje iz političke, društvene i ekonomske historije Crne Gore u periodu od početka XVIII do početka XXI vijeka. Svaki rad, bez obzira na koju se problematiku odnosi ukazuje na osobenost crnogorskog društva i države u određenoj epohi.

Kada se pažljivo pročita knjiga, vidi se da se je ta osobenost zaista bila očigledna u političkom, društvenom, ekonomskom i kulturološkom smislu u odnosu na ostale balkanske zemlje. Sticajem političkih okolnosti u okruženju ali i na širem evropskom kontekstu ta osobenost skoro do najnovijeg vremena potiskivana je u drugi plan. Potrebno je istaći, da je i u samoj Crnoj Gori uvijek bilo, a ima i danas, onih koji čak negiraju i crnogorsku kulturološku posebnost. Andrijašević, kako i dolikuje iskusnom naučnom radniku, svoje stavove temelji na prvorazrednim izvorima i daje detaljnu analizu istih. Svaki događaj iz crnogorske historije, smješten je i analiziran i u okviru sveopštih dešavanja na Balkanu. Svakako, što se tiče političkih dešavanja u novovjekovnoj historiji Balkana ona su se na specifičan način reflektovala u Crnoj Gori. Bez namjere da ulazim u prepričavnje pojedinih radova, istakla bih da radovi iz političke historije daju specifična tumačenja razvoja historijske svijesti, ideje obnove državnosti, regulisanju odnosa sa susjednim državama, unutarpartijskim obračunima u novijoj historiji i dr. Takođe bih istakla veoma upečatljive historijske paralele

između nastanka ideje o nezavisnosti iz vremena prvih vladara iz dinastije Petrovića i one iz novijeg vremena, zatim prava na obnovu države. Korjeni obnove državnosti ali i korjeni „utapanja“ Crne Gore u „veliko srpsko crastvo“ su u prošlosti. Vještima odabirom radova u ovoj knjizi na pregledan i naučan način objašnjena je današnja ideološka podvojednost Crne Gore. Ideološke i političke razlike karakteristične su naravno za svako društvo, ali u malom državi kao što je Crna Gora te razlike su se manifestovale na specifičan način. Najupečatljiviji unutarpartijski raskol iz novije crnogorske istorije bio je 1948. godine. Crna Gora je u ondašnjoj Jugoslaviji u odnosu na broj stanovnika imala najveći broj pristalica Inforbira. Autor je, ne bez razloga, pri odabiru radova koji čine ovu knjigu stavio i članak Crnogorska 1948. koji je kako sam kaže: „više prilog izučavanju političkog mentaliteta Crnogoraca, nego izučavanju političkog sistema čiji su sljedbenici.“

Mnogi događaji iz crnogorske istorije do skorijeg vremena potiskivani su u drugi plan i o njima se malo pisalo. U prvom planu je bila tzv „herojska istorija“. Autor ove knjige ukazuje nam da su i „tamne mrlje“ iz naše istorije satavni dio naše prošlosti i da se o njima na objektivan način na osnovu izvora mora pisati. O tome nam svjedoči članak Pokršćavanje muslimana u novooslobođenim oblastima 1913. godine. To je kako sam autor kaže u predgovoru: „bio crnogorski susret sa razlitičošću“. Naime, u navedenom slučaju radilo se o odnosu prema muslimanskom stanovništvu nakon oslobođenja današnje sjeverne Crne Gore ispod osmanske vlasti. Kakav je bio odnos crnogorske vlasti prema nepravoslavnom stanovništvu nakon sticanja nezavisnosti i kako je Crna Gora prihvatila odredbu Berlinskog kongresa koja se odnosila na obaveze prema katolicima i muslimanima u novooslobođenim krajevima govori se detaljno u člancima Crnogorska država prema muslimanima 1878-1912; Crnogorska država i Barska nadbiskupija nakon njenog obnavljanja 1886-1891.

Dva članka posvećena su ekonomskoj istoriji Crne Gore. Prvi se odnosi na period od proglašenja Crne Gore za kraljevinu pa do završetka Drugog svjetskog rata (Elektroprivreda Crne Gore 1910. do 1945. godine). Godina 1910. nije samo godina proglašenja Crne Gore za kraljevinu već i godina kada počinje elektrifikacija. Drugi članak iz ekonomske istorije: Stanje industrije u Crnoj Gori poslije Drugog svjetskog rata 1945-1947. godine. I jedan i drugi članak ukazuju na početak modernizacije Crne Gore, ali i u ovoj oblasti imamo specifičnost da je Crna Gora u ekonomskom pogledu najnerazvijeniji dio Balkana.

Autor je knjigu sadržajno koncipirao tako da počinje sa naučnom sintezom Crnogorska državna ideja 1700-1878. a završava je kako ističe: „stanovištem autora o održivoj

ideji države u kojoj živi“ kroz članak Crnogorska državna ideja na početku XXI vijeka

Kao što je već istaknuto, svi događaji, ideologije, pokreti u Crnoj Gori, sublimirani kroz odabrane radove obrađeni su okviru političke i društvene istorije Balkana, ali sa aspekta isticanja crnogorske posebnosti. Upravo i naslov knjige *Balkanski ugao* nam govori da Crna Gora, u geografskom pogledu i po veličini teritorije predstavlja jedan ugao Balkana. Ali, i da „u tom uglu žive glavne balkanske osobenosti u minijaturi, a za razliku od ostalih dijelova Balkana, uglavnom žive skladno ili skladnije nego drugdje“, kako ističe autor.

Knjiga Živka Andrijaševića *Balkanski ugao* značajan je doprinos crnogorskoj nauci, prije svega što nas radovi iz nje podstiču da kritički preispitujemo događaje iz naše istorije kako one s početka XVIII vijeka, tako i one proteklih decenija.